

Komunitní služby v kontextu transformace pobytových služeb

Martin Bednář

Kontext transformace pobytových služeb

- Rušení ústavní péče a transformace sociálních služeb je soubor činností: nejedná se jen o vyjmutí uživatelů ze zařízení ústavní péče.
- Měla by to být systematická, politicky řízená změna, jejímž výsledkem je značně menší spoléhání se na rezidenční péči a nárůst služeb zaměřených na udržení uživatelů v jejich rodinách a komunitách.

Nevhodný scénář

- Provozování komunitních a ústavních služeb subjekty s odlišnými podmínkami financování.
- V ČR je většina ústavních služeb zřizována Kraji
- Komunitní služby nemohou být výhradní, či převážnou záležitostí jiných subjektů, neboť by vznikaly nežádoucí preference.
- Pokud by ale komunitní služby existovaly pouze jako transformované ústavy, nedocházelo by k aktivnímu zapojení místních samospráv a dalších aktérů.

Decentralizace

- Kladné i záporné důsledky
- + Odborníci na místní úrovni lépe rozumí místním podmínkám a potřebám / komunitám
- - bez národního plánu vzniká nejednotné, velmi různorodé zlepšení, může se projevit nedostatečná odbornost a schopnost sociální práce na místní úrovni
- + místní orgány mají větší kompetence k nalézání integrovaných řešení: bydlení + zaměstnání

Rušení ústavní péče

- Musí se týkat lidí se všemi druhy a stupni postižení
- Nepřemísťovat do komunitních služeb nejprve lidi s menší mírou podpory
- Negativní důsledek – lidé s vyšší mírou podpory zůstávají v ústavní péči

Nevhodné modely transformace

- Zlepšování fyzických podmínek v existujících
- Transformace jen části zařízení
- Budování malých zařízení – malých institucí na pozemku původní instituce
- Transformace instituce bez vytvoření služeb pro prevenci pro přijetí do instituce
- Budování nových, komunitních služeb bez transformace služeb institucionálních

Nejvhodnější varianta pomoci

- Rodinná péče, pomoc poskytovaná přirozeným prostředím (příbuzní, přátelé...)
- Rozvoj sociálních služeb podporujících rodinu, přirozené vztahové prostředí
- Rodičovské vzdělávání
- Pomoc rodinám ve svízelných situacích, materiálních i nemateriálních
- Respitní péče
- Poradenské služby, rodičovské svépomocné skupiny
- Komunitní sociální práce

Mapování a zlepšování místních podmínek

- Mapa zdrojů
- Mapa služeb
- Hodnocení aktuální situace – potřeby uživatelů
- Poskytnutí všem aktérům, odborníkům, nejenom poskytovatelům sociálních služeb
- Hledání komplexních a různorodých alternativních řešení
- Spolupráce se zdravotníky, učiteli, policií, církvemi, úředníky místní i státní správy apod. – mezioborová spolupráce, vytváření sítí zdrojů
- Komunitní sociální práce

Komunitní služby

- Stejně možnosti jako ostatní (bydlení, přístup k podpoře vždy, když je třeba)
- Možnost volby a kontrola lidmi s postižením a jejich zástupci (život s podporou, nezávislý život)
- Možnost žít jako rovnocenní členové komunity

Komunitní sociální služby

- Pomáhají zvyšovat kvalitu života místních znevýhodněných obyvatel
- Jdou za člověkem do běžného prostředí a pomáhají mu tam žít
- Umožňují využívání běžných zdrojů
- Odpovědnost převádí na nejbližší okolí člověka
- Nevytváří závislost na službě
- Jsou využívány, když je to třeba a lze kdykoli přestat

Komunitní sociální služby

- Zabezpečují bydlení (samotné bydlení není sociální služba) a denní aktivity, tyto oblasti by měly být oddělené
- Ostatní potřebné služby by měly být poskytovány běžnými, veřejnými službami, ke kterým mají místní lidé přístup
- Je třeba přizpůsobit běžné aktivity v komunitě – spolupráce s místními organizacemi a podnikateli – změna formy a obsahu poskytované podpory

Komunitní sociální služby

- Model komunitních služeb musí vytvořit ten, kdo zná život v komunitě
- Realizace modelu komunitních služeb znamená nové pracovní příležitosti
- Chráněné dílny a denní centra pro lidi s postižením představují zastaralý model poskytování sociálních služeb, který shromažďuje a segreguje pod záminkou ochrany, přípravy na zaměstnání a volby. Ale je odepřen přístup k typickým výstupům kvalitního života.

Kvalita života

- Přesun do domů v běžné zástavbě
- Je třeba zohledňovat rozmanité potřeby uživatelů a zajistit, aby jejich potenciál byl plně využit a aby se aktivně účastnili života v obci

Aspekty kvality života

- Nezávislost
- Produktivita
- Integrace
- Přístup na místa společenského života
- Přístup k potřebným službám
- Zdraví, využívání zdravotnických služeb a spokojenost s nimi
- Duševní zdraví, využití služeb o duševní zdraví a spokojenost s nimi
- Přátelství

Aspekty kvality života

- Fyzický komfort
- Soukromí
- Svoboda od omezování (fyzického, chemického či autorit)
- Respekt personálu k důstojnosti a lidským právům
- Podpora rozhodování a učení se dovednosti rozhodovat se

5 základních podmínek kvality života

- Přítomnost komunity (být v typickém komunitním prostředí spolu s ostatními lidmi bez postižení)
- Volba (mít široké příležitosti k uplatňování rozhodování o svém životě)
- Zapojení komunity (být součástí narůstajícího počtu osobních vztahů, které mohou vznikat díky pravidelné přítomnosti v každodenním prostředí)
- Respekt (mít ceněné postavení v síti ostatních lidí a zastávat ceněné role v každodenním životě)
- Kompetence (mít příležitost zapojovat se do aktivit, které jsou smysluplné pro získávání užitečných dovedností a zkušeností)

Indikátory kvality života u těžce postižených uživatelů

- Změny v adaptivním chování
- Výběr a nezávislost
- Příležitost zajistit si opravdovou domácnost a aktivity v komunitě
- Vztahy (s rodinou, přáteli)
- Zdraví a spokojenost
- Majetek a příjem
- Poruchy chování

Bariéry při poskytování komunitních služeb

- Zastaralá organizační struktura
- Nejasné vymezení role jednotlivých subjektů a pracovníků
- Nedostatek kompetentních pracovníků
- Absence komunitní sociální práce

Modely komunitní sociální práce

- Komunitní rozvoj
- Komunitní organizace
- Komunitní péče
- Komunitní/sociální plánování
- Komunitní vzdělávání
- Komunitní akce
- Feministická komunitní práce
- Antirasistická komunitní práce

Děkuji za pozornost!